Rocznik IV (1922) Września, wtorek, dnia 8-go sierpnia 1922 · Numer pojedyńczy 10 mk.

Orędownik Wrzesiński

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę prócz dni świątecznych

Nakład i druk A. Prądzyńskiego Odpowiedzialny za część nieurzędową Andrzej Prądzyński we Wrześni

Organ urzędowy na powiat Wrzesiński

ABONAMENT: (na poczcie lub w administracji) kwartalnie 300 mk. : miesięcznie 100 mk.

№ 92

OGŁOSZENIA: za miejsce jedno-łamowe jeden milimetr w wyż 15,— mk. Telefonu № 389

Wiadomości polityczne

Z sejmu

Warszawa, 5. 8. Sejm powoli zamiera, ponieważ jednak ma do załatwienia szereg spraw, nic więc dziwnego, że Marszałek pilnuje, aby Izba pracowała jaknajintensywniej. Dowodem tego może być wczorajsze posiedzenie, na porządku dziennym którego znajdowało się aż dziewiętnaście spraw.

Wczoraj nareszcie została załatwiona bardzo ważna, ciągnąca się już od dłuższego czasu sprawa inwalidzka, co jest wybitną zasługą p. Meissnera, który w tym kierunku włożył duży zasób pracy i energji, aby rozpoczęte dzieło doprowadzić do końca. Również dzięki p. Meissnerowi została ostatecznie załatwiona sprawa emerytur dla rodzin i wdów po wojskowych. Te dwa sukcesy są dowodem dużych zasług p. Meissnera i spotykają się z uznaniem w całym Sejmie.

Wreszcie rozstrzygnięto ostatecznie w komisji prawniczej nowelę do ustawy o ochronie lokatorów, która to nowela umożliwia rozwój normalnego budownictwa, a została ona przeprowadzona dzięki energji p. Jasiukowicza (Z. L. N.,) który pomimo systematycznej obstrukcji socjalistów, potrafił jednak pokonać wszystkie trudności i doprowadzić ostatecznie do uchwalenia tej niezmiernie ważnej noweli.

Ogromny porządek dzienny, jak już zaznaczaliśmy, nie został wyczerpany, nie wiadomo wszakże, czy dzisiaj Sejm będzie mógł się zebrać wobec tego, że bardzo wielu posłów opuściło Warszawę i istnieje możność braku quorum.

Ochrona lokatorów

Komisja prawnicza zakończyła obrady nad projektem noweli do ustawy o ochronie lokatorów. Przyjęto nowelę en bloc. Najważniejsze postanowienia noweli są:

Mnożniki na 4 kwartał 1922 podwyższa się w sposób następujący: Za lokale do 6 pokoi podwyższa się 30 krotnie w stosunku do płac obowiązujących w r. 1914, ponad 6 pokoi 60 krotnie, za hotele, pensjonaty 50 krotnie, za sklepy i zakłady przemysłowe 80 krotnie. Do tego dojdą świadczenia w art. 5 ustawy, oprócz tego całkowite utrzymanie dozórcy i na cele windy. Od 1923 obowiązywać ma umowa dobrowolna a w razie nie dojścia do skutku ustalenie mnożnika będzie przeprowadzone przez komisje komorniane.

Nie podlegają ustawie o ochronie lokatorów lokale mieszkań służbowych, kantory bankierskie, banki, hotele oddane w dzierżawę, fabryki oddane w dzierżawę, domy budowane po 1 lipca 1919 a także nadbudowane po tym terminie.

Ustawa wprowadza zupełnie nowy przepis, zakazujący przerabiania lokalów mieszkalnych na przeciąg lat 5. Ustawa obowiązuje na całym terytorjum Rzeczypospolitej z wyjątkiem G. Śląska od 1 października 1922.

Pozatem uchwalono poprawkę p. Grzędzielskiego, polegającą na tem, że przepisy, dotyczące wolności umowy mają działać wstecz od 1 lipca.

Wybory do Sejmu śląskiego

Warszawa, 4. 8. (A. W.) Na mocy art 13 ustawy konstytucyjnej z 15 lipca 1920, zawierającej statut organiczny województwa śląskiego oraz art. 11 i 12 dekretu z dnia 28 11 1918 r. o ordynacji wyborczej Sejmu Ustawodawczego w brzmieniu obowiązującem przy wyborach do Sejmu śląskiego. Naczelnik Państwa zarządził wybory do Sejmu śląskiego. Dzień głosowania wyznaczony jest na 24 września rb.

Z miasta i dalszych stron

Września, dnia 7-go sierpnia 1922 r.

* **W sprawozdaniu z zlotu Sokoła** podano że gniazdo Orzechowo na zlot nie przybyło, tymczasem ze strony zarządu donoszą nam że gniazdo to brało czynny udział w zlocie

* **W czasie od 2 do 31 lipca br.** odbywał się w naszem mieście dokształcający końcowy kurs humanistyczny dla czynnego a niewykwalifikowanego nauczycielstwa szkół powszechnych. Kurs pozostał pod pedagogicznem kierownictwem naucz. gimn. p. Władysława Maćkowskiego, który był zarazem prelegentem z zakresu historji języka i literatury polskiej. Wykładali na kursie miejscowy wikary ks. Łucjan Berger religji, a naucz. gimn. p. Tadeusz Sanak historję i geografję Polski. W kursie uczestniczyło 87 nauczycieli i nauczycielek z szeregu powiatów O. S. P. Egzamin końcowy na kursie odbył się w dniach 29 i 31 lipca oraz 1 sierpnia br. pod przewodn. dyr. gimn. p. Alfreda Romanowicza, jako delegata K. O. S. przy współudziale prelegentów oraz ks. prob. Szczęsnego Fierka jako delegata konsystorza dla religji rzym.-kat. i p. Juljana Stasiewskiego jako okręgowego inspektora szkolnego. Na zgłoszonych do egzaminu 64 kandydatów i kandydatek 4 od egzaminu odstąpiło, 7 reprobowano na 1 rok, 1 kandydatce przyznano egzamin z odznaczeniem. W dniu 2-go sierpnia br. rozpoczął się w dalszym ciągu początkowy kurs matematyczno fizyczny dla tychże sił nauczycielskich pod pedagogicznym kierownictwem naucz. gimn. p. Józefa Adamczyka, który równocześnie był prelegentem z zakresu matematyki i fizyki. Kursy mają na celu, przez dokształcanie nauczycieli i samokształcenie się ich w pracy pozaszkolnej zapewnić szkolnictwu powszechnemu możliwą ilość nauczycieli i nauczycielek kwalifikowanych.

* **Bosko we Wrześni.** Jak już ostatnio donosiliśmy, zjeżdża w środę na 2 występy znakomity mistrz sztuki czarodziejskiej Bosko. Przedstawienia odbywać się będą w sali p. Knechtla w środę i czwartek tego tygodnia. Pan Bosko jest jednym z przedstawicieli tej sztuki czarodziejskiej, którzy uprawiają ten zawód na wielką skalę. Mając wysoki kult artystyczny, stara się pan Bosko zadowolnić najwybredniejszą publiczność, wprowadzając widzów w niebywałe zdumienie. Program składa się z eksperymentów atrakcyjnych. Między innemi przecięcie piłą żywej osoby na scenie. Eksperyment ten, zadziwiał przez dłuższy czas Paryż i Londyn, wprowadzając mieszkańców tych stolic w niebywałe zachwyty. Bilety nabyć można w księgarni p. Prądzyńskiego.

* **Miljonówka.** W ostatniem ciągnieniu miljonówki wylosowano nr. 0909498.

* **Tow. gimn. „Sokół" we Wrześni** składa na tej drodze szerokim kołom obywatelstwa tak z miasta jak powiatu serdeczne podziękowanie za doznane poparcie w przeprowadzeniu zlotu okręgowego dnia 30 lipca br. W pierwszym rzędzie wdzięczni jesteśmy Panu Pułkownikowi Nowaczyńskiemu za oddanie nam w dniu tym dziedzińca koszarowego na boisko, oraz pp. pp. Naporkiemu i chorążemu Łukaszewskiemu za chętną współpracę około urządzenia tegoż. Dalej dziękujemy X. Bergerowi za podniosłe słowa zachęty do wytrwania w idei sokolej, wypowiedziane podczas nabożeństwa, oraz Tow. „Lutni" za wykonane śpiewy w kościele. Niemniej dziękujemy tym wszystkim którzy udzielili kwater przybywającym drużynom, przyjmując je z staropolską gościnnością. Również licznym afiarodawcom, którzy pospieszyli z datkami pieniężnymi, jak i w naturaljach wyrażamy szczere podziękowanie. Wreszcie dziękujemy licznemu obywatelstwu, które w dniu zlotu, wywieszając sztandary, dały miastu naszemu wygląd odświętny. Czołem! Zarząd Tow. gimn. „Sokół" we Wrześni.

* **Listy wartościowe do Gdańska.** Dyrekcja poczt i telegrafów donosi o dopuszczeniu w komunikacji pocztowej między Polską i Gdańskiem listów wartościowych maksimum wartości 1000 franków. Od przesyłki w listach tych są wykluczone: złoto, przedmioty złote i srebrne, kamienie szlachetne, wszelkiego rodzaju kosztowności, opium, morfina, kokaina i inne tego rodzaju środki oraz wszelkie przedmioty, których import do odnośnego kraju jest zakazany.

Ks. biskup Łukomski do robotników rolnych

Kochani Robotnicy rolni!

Doszła mnie wiadomość, że wskutek niedojścia jeszcze do porozumienia pomiędzy Związkiem Zawodowym rolnym a pracodawcami Waszymi wywiera się na Was nacisk, abyście ogólnie zaprzestali pracy.

Nie odmawiam Wam prawa do starania się o polepszenie bytu, jeżeli Wasze zarobki są rzeczywiście niedostateczne, zwracam Wam atoli uwagę na ciężkie położenie, w jakiem sprzątanie żniw tegorocznych wskutek niepogody się znajduje. Zaprzestanie pracy sprowadzi klęskę może gorszą jeszcze aniżeli była zeszłoroczna.

Zważcie, ilu to ludzi biedniejszych jeszcze od Was wskutek drożyzny walczy o kawałek chleba, ilu robotników budowlanych i fabrycznych i rzemieślników po miastach głodem nieomal przymierało wskutek braku zboża i ziemniaków. Jak ciężkiem stanie się położenie całej ludności, jeżeli strajk rolny z Waszej winy zniweczy sprzęt produktów rolnych.

Zastanówcie się nad tem, że tu nie chodzi tylko o grosz i o Was samych, jak Wam to mówią ci, którzy Was do strajku namawiają, ale tu chodzi o donioślejsze jeszcze rzeczy, bo o wyżywienie miljonów obywateli polskich, o opanowanie drożyzny i o podtrzymanie bytu Ojczyzny naszej.

Posłuchajcie więcej głosu sumienia Waszego, który jako głos Boży Was przestrzega przed sprowadzaniem nędzy na miljony współbraci Waszych.

Zanosimy codziennie do niebios tą serdeczną prośbę: Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. Wysłuchał nas w tym roku Ojciec niebieski i dał nam chleba w dostatecznej ilości. Jaką niewdzięcznością byłoby to wobec Pana Boga, jaka krzywda wobec współbraci, jeżeliby z winy sprzątających obfity ten chleb miał zniszczeć.

Poznań, dnia 2. 8. 1922. † Biskup Łukomski.

Nadesłano

Niedawno temu czytałem w „Kurjerze Poznańskim" artykuł p. A. „Listy paryskie" gdzie nam przedstawia autor artykułu wielkie niebezpieczeństwo, które grozi Francji przez zmniejszanie się ludności. Podaje i powody tego nieszczęścia: oto przyczyny charakteru moralnego i materjalnego, a zwłaszcza dominująca u Francuza chęć wygodnego urządzenia sobie życia. Uważa on dziecko za ciężar i balast niepotrzebny i dlą tego olbrzymia ilość małżeństw francuskich ogranicza się do dwóch „pociech" przeciętnie. Takie niebezpieczeństwo grozi w przyszłości i Polsce. Zobaczmy sobie bliżej te młodsze modne małżeństwa, a przyjdziemy do tego przekonania, że Polacy przesiąkli metodą francuską, kontentując się dzisiaj „jedną pociechą", a najwyżej gorząc się na parkę". Jak we Francji uznano zgubne skutki tej metody i jak tem walczą w obecnym czasie z całą energją przeciw samowolnemu zmniejszaniu się ludności, jak z drugiej strony zaprowadzono odnośne reformy, które dawają licznym rodzinom pewne przywileje materjalne, a nawet i polityczne, tak i u nas w Polsce powinien się rząd do tego zastosować. W obecnym krytycznym czasie powinien rząd wspierać liczniejsze rodziny, powiększając u urzędników dodatek drożyźniany przy każdem dziecku, a zmniejszając znacznie podatki, — a przez to biedę i kłopoty takich rodzin. Czas najwyższy, aby rząd raczył zawczasu skutecznemi środkami dopomóc tym urzędnikom, którzy posiadają liczniejszą rodzinę i walczą dzisiaj z biedą i głodem, albowiem przyjdzie chwila, gdzie Polska za późno żałować będzie, widząc, że z mniejszaniem się ludności zmniejsza się siła, potęga i znaczenie państwa.

Września, dnia 4 sierpnia 1922 r. W. G.

Kiedy w roku 1918 zerwaliśmy pęta niewoli, a ojczyzna nasza stała się wolną i niepodległą, wtenczas młodzież polska powodowana braterskiemi hasłami, przejęta głęboko ideją solidarności społecznej i uczuć obywatelskich, poczęła organizować się w związki, w drużyny harcerskie. W prawdzie już przed tem istniały owe organizacje, które jednak pod bacznem okiem policji pruskiej należycie rozwijać się nie mogły. Lecz kiedy minęły lata udręki, praca harcerska nabyła nowego rozmachu, a szeregi harcerskie zwiększały się z każdym dniem. We Wrześni istniały już na początku 1919 roku dwie drużyny — pozaszkolna i szkolna. Obie te drużyny rozwijały swą działalność znakomicie. Radowali się wszyscy mieszkańcy miasta widząc pierwszych harcerzy maszerujących w zwartych szeregach ulicą. Stwierdzić było można wówczas dobrą organizację wewnętrzną, karność, dziarstkość, chęć do działania itd., a jednolite umundurowanie druhów oraz doborowy ekwipunek robiły bardzo miłe wrażenie. Drużyny uprawiały regularnie ćwiczenia, gawędy, urządzały wycieczki, a więc harcerstwo rozwijało jednostki indywidualne fizycznie, moralnie, intelektualnie, słowem wychowywało młodzież na przyszłych dobrych i pożytecznych krajowi Obywateli. Widzimy stąd, że hasła harcerstwa są moralno-społeczne, a więc jak wzniosłym jest cel do którego ono kroczy, jak pożyteczną jest organizacja sama, jak troskliwie powinno ją obywatelstwo wspierać! Jedno tylko, co się wszystkim drużynom harcerskim już prawie od samego początku dotkliwie dawało we znaki, to brak starszych kierowników. Jeden po drugim odchodził i wstępował w szeregi wojskowe, by służyć z bronią w ręku Ojczyźnie. Tak też działo się we Wrześni. Głównie z braku kierowników podupadły tak nagle nasze drużyny harcerskie. Później doszło z tego powodu do takiego rozstroju wewnętrznego, że wszelka dalsza działalność drużyny była niemożliwa. Drużyna szkolna imienia Kizimierza Pułaskiego istnieje w prawdzie, lecz w opłakanym stanie — wszelka praca jest narazie zawieszona. Drużyna posiada dogodne warunki bytu, pragnęłaby więc znów do nowego życia się podźwignąć, lecz brak jej zupełnie starszego kierownika. Poszukuje się więc energiczną siłę, obeznaną w harcerstwie, którąby się zajęła drużyną i objęła jej kierownictwo.

W imieniu drużyny Kazimierza Pułaskiego. Były druh.

Z życia Towarzystw

— Czołem! Ostatnia lekcja przed zlotem dzielnicowym odbędzie się jutro we wtorek wieczorem o godz. 7.30 dla całej drużyny. NACZELNIK.

Składki i pokwitowania

Komisarjat Wrzesiński złożył na biednych pod opieką św. Wincentego a Paulo 300,— mk.

Wiadomości Urzędu stanu cywilnego we Wrześni

W czasie od 31 lipca do 6 sierpnia 1922 r., zgłoszono 12 urodzeń z tych: 5 z miasta i 7 ze wsi; zawarto 2 śluby; spisano 3 zapowiedzi; zgłoszono następujące zgony: służąca Leokadja Szalata z Spławia 16 lat, Irena Józwiak z Wrześni 11 mies., Karl Edward Georg Zempel z Wrześni 2 miesiące i 10 dni, rob. Stanisław Banaszak z Psar polskich 26 lat, 8 miesięcy i 20 dni.

Zarząd Obozu internow. w Strzałkowie
ogłasza niniejszem

Konkurs sprzedaży

na następujące asorty opakowania:

5000 puszek z konserw (większych), 20000 puszek z konserw (mniejszych), 300 fasek, 177 oplatanek, 218 beczek ze śledzi, beczek z kapusty dębowych: 42 (a 220 litr.), 81 (a 180 litr.) i 14 (a 250 litr.), 5000 skrzyń, 1 wagon żelaza starego.

Reflektanci zechcą składać należycie umotywowane oferty pod adresem: **Zarządu obozu Internowanych w Strzałkowie** do dnia **25-go bm.**, a w dniu następnym o godzinie 12-ej w południe odbędzie się rozprawa ofertowa w kancelarji tegoż Zarządu.

Interesent, który zakupi powyższe asorty, musi po odbiór tychże, zgłosić się w terminie 5-dniowym.

Komisarz Obozu.

Sala p. Knechtla --- Sala p. Knechtla

W środę, 9 i czwartek, 10 sierpnia rb.:

Teatr czarodziejski
mistrza sztuki czarodziejskiej i iluzjonisty

BOSKO

$2^1/_2$ godziny w krainie dziwów i bajek

Między innemi: Przecięcie piłą żywej osoby na scenie.
CENY: 200—600 mk. ——— Początek o godz. 8
Wcześn. sprzed. biletów w księg. A. Prądzyńskiego.

Większa część producentów rolnych zalega za II-gi kwartał 1922 ze składkami. Prosimy o niezwłoczne uregulowanie takowych.

Powiat. Kasa Chorych we Wrześni.
Koehler, przewodniczący zarządu.

Unieważnia się zagubioną dnia 29 lipca **Legitymację wojskową.**
Heinrich Janz, Budziłowo.

Unieważnia się dnia 26 lipca rb. zagubione **papiery wojskowe**
Ign. Wawrzyniak, Pałczyn p. Września.

Zamówienia na

STEMPLE

każdego rodzaju przyjmuje
A. Prądzyński :: Września
księgarnia.

Kowal

maszynista
o ile możności z uczniem i z własnemi narzędziami
potrzebny
od zaraz. Zgłoszenia do
MAJĘTNOŚĆ GRABOSZEWO
powiat Września.

Dom

różne meble używ. garderobę
sprzeda
Mielżyńska,
ulica Miłosławska 3.

Niniejszem podajemy zainteresowanym uprzejmie do łaskawej wiadomości, iż z dniem 5 sierpnia br. przenieśliśmy nasze biura do

nowonabytej przez nas posesji, położonej przy ulicy Poznańskiej № 21

Tamże załatwiamy wszelkie transakcje wchodzące w zakres naszego interesu i z powodu powiększenia naszych biur,

tudzież utworzenia nowych oddziałów

oraz powiększenia personelu, jesteśmy w możności wszelkim wymogom sprostać. W naszych dotychczasowych biurach załatwiamy tylko skup i sprzedaż wszelkich płodów rolnych. Dla łask. orjentacji zaznaczamy uprzejmie, że przy Oddziale I. (ulica Poznańska № 21) znajduje się połączenie telefon. **№ 40** a w Oddziale II. (Plac Wolności) połączenie telefoniczne pod **№ 39.**

Prosząc nadal o łaskawe zaszczycenie nas dotychczas okazanem zaufaniem, pozostajemy z poważaniem

„ROLNIK“ WRZEŚNIA

Towarzystwo zakupu i sprzedaży — Spółka zapisana z ograniczoną odpowiedz.

Trzy

rzetelne, uczciwe i porządne

FAMILJE

z zacięgiem przyjmie
Dom. Przyborki p. Września.

Kupuję

rychliki

w partjach wagonowych.
Piotr Formanowicz, Gniezno
Telefon 165. **Handel zboża.** Telefon 165.

Wizytówki wykonuje szybko i tanio drukarnia *Prądzyńskiego.*

ILUSTRACJA ŚWIATOWA

PISMO TYGODNIOWE
::: WYCHODZI CO TYDZIEŃ :::
CENA NUMERU: 120,— MAREK.

№ 1 i 2 JEST DO NABYCIA W KSIĘGARNI
A. PRĄDZYŃSKIEGO

Potrzebna uczciwa, skromna

dziewczyna

do wszelk. prac domow. Zgłoszenia do Administr. Orędown. Wrzesińskiego.

Wózik

dziecięcy sportowy
tanio do nabycia.
Gdzie? wskaże Administ. Orędown. Wrzesińskiego.

Baczność! Już czas pomyśleć o garderobie zimowej.

Srebrny - 1912 - **Salon Mód** medal - 1912 -

A. Matuszewski, ul. Poznańska 16
poleca zakład swój do wykonywania
garderoby męskiej wszel. rodzaju
oraz kostjumów i płaszczy damskich.
Skład sukna oraz materjałów krajowych i zagranicz.

Polecam na zlot sokoli rogatki oraz wykonuję mundury dla członków Tow. Sokół.